

FILM Program Europolis - Meridijani na 54. festivalu igranog filma u Puli

Mnogo vrijednih filmova

Prikazani su, među inima, i filmovi dvaju velikana - Čeha Jirija Menzela »Služio sam engleskog kralja« i Gruzijca Otara Iosselianija »Jesenji vrtovi«

Tomislav KURELEC

Drugi i treći dan bili su udarni u međunarodnoj konkurenciji pulskog festivala s pet ostvarenja od kojih su čak četiri izrazito natprosječnih vrijednosti, a dva se mogu ocijeniti i vrhunskima. Velik i u nas vrlo popularan češki redatelj Jiri Menzel nakon dulje stanke u kojoj se bavio ponajprije kazališnom režijom (pa i u Hrvatskoj) pojavio se s novim filmom »Služio sam engleskog kralja« (koji je u Puli i osobno predstavio) po romanu jednog od najznačajnijih čeških pisaca 20. stoljeća Bohumila Hrabala. Po Hrabalovu predlošku je prije 40-ak godina radio i svoj prvi cjelovečernji film »Strogo kontrolirani vlakovi«, s kojim je osvojio i Oscara.

Podudarni autorski svjetovi

Hrabal je najčešća Menzelova inspiracija jer se njihovi autorski svjetovi u mnogome podudaraju, posebice u tome što su im protagonisti najčešće gotovo beznačajne osobnosti koje ne shvaćaju cjelinu događanja oko sebe, pa ta neusklađenost donosi i neobičnu perspektivu i niz komičnih situacija koje tek zaokruživanjem cjeline vrlo zabavnog djela otkrivaju složenost značenja i kompleksnu sliku prikazanog razdoblja. Ovdje je takav protagonist konobar koji je spreman za žene koje mu se sviđaju učiniti sve, a čak još i više za ostvarenje svog sna da postane milijunaš. Radnja ga prikazuje u razdoblju od međuraća preko Drugoga svjetskog rata do dolaska komunista na vlast u kojem je on nesvjestan prom-

Menzel kao u svojim najboljim danima: iz filma »Služio sam engleskog kralja«

jena koje se zbivaju, ali one i te kako utječu na njega vodeći ga do stjecanja milijuna koji će ga na kraju odvesti u zatvor. Menzel, kao u svojim najboljim danima, kroz niz sjajno režiranih i iznimno duhovitih sekvenci prikazuje vrijeme u kojem se čovjek ne može baviti isključivo svojim individualnim probicima, a da pritom ne nanosi zlo okolini.

Drugi velikan, u nas na žalost manje poznati Otar Iosseliani, Gruzijac koji se afirmirao još u vrijeme Sovjetskog Saveza, u svojoj nacionalnoj kinematografiji koju je karakterizirao specifičan humor, od 1982. živi i

radi u Francuskoj, gdje stvara filmove malog budžeta i iznimno visokih vrijednosti koji ipak ne privlače širu publiku.

Gruzijski humor

Tako je i s njegovim novim filmom »Jesenji vrtovi«, koji nakon često vrlo ozbiljnih ostvarenja u njegovoj francuskoj fazi predstavlja vrsni povratak humoru koji je nekada karakterizirao Gruzijce. Po načinu oblikovanja pojedinih sekvenci on je blizak i Menzelu, ali dok će Čeh čvrstom dramaturgijom (poduprtom i off komentarom glavnog junaka) biti privlačan i najširoj pu-

blici, Iosseliani svoj mozaik briljantnih komičnih, nježnih, ponekad i specifičnih dramatičnih scena tek labavo uokviruje pričom o potpunoj promjeni u životu čovjeka koji je bio prisiljen dati ostavku na svoju ministarsku funkciju. Redatelj za uzvrat zato nudi upućenijim filmofilima čisti užitek gledanja redateljske virtuoznosti u originalnom prikazu vrlo različitih slojeva francuskog društva.

Vrlo dobar je i neobičan film »Irina Palm« Belgijanca Sama Grabarskog, snimljen u koprodukciji pet europskih zemalja. Radnja se zbiva u Engleskoj, a glav-

nu ulogu bake koja se zaposljava u seksi klubu da bi osigurala novac za liječenje teško bolesnog unuka tumači izvanredno uvjerljivo negdašnja pop-ikona Marianne Faithfull, kojoj je kao vlasnik kluba ravnopravan partner Miki Manojlović. Iako se autoru možda može prigovoriti da je glavni lik pomalo idealiziran, a i da klubu i prikazu sredine u kojoj se prodaje seks nedostaje mračna strana, Grabarski briljira u prikazu ljudskih drama i detaljima koji upućuju na licemjerje malograđanske sredine.

Neuvjerljiva »Žudnja«

Jednako visoke domete doseže i kanadski C.R.A.Z.Y. Jean-Marca Valléea koji bitno odstupa od uobičajenih filmova o odrastanju i u kojem jedan od pet sinova tipične građanske obitelji svojim otklonom od tzv. normalnosti izaziva rasap obitelji koji pokazuje kako općeprihvaćena njerila nemaju dublji smisao, ali i kako se iz tih napuklina razaznaju pravi problemi.

Jedini film koji mi nije djelovao uvjerljivo je »Žudnja« Madara Károlya Esztergályosa, iako može djelovati provokativno svojom temom o uspješnom piscu na pragu pedesetih, u braku bez strasti s provincijskom glumicom, koji smisao nalazi u novoj ljubavi prema mladoj muškoj prostitutki, ali sama tema ipak nije dovoljna kada redatelju nedostaje umijeća da gledatelja uvjeri u motive postupaka svojih likova. No, općim dojmom o međunarodnom programu dominira množina vrijednih ostvarenja kojih je u postotku više nego na mnogim većim međunarodnim smotrama.